

รายงานการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาประจำสัปดาห์
Weekly Epidemiological Surveillance Report, Thailand

ปีที่ 41 ฉบับที่ 45: 19 พฤศจิกายน 2553

Volume 41 Number 45: November 19, 2010

สำนักโรคระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข / Bureau of Epidemiology, Department of Disease Control, Ministry of Public Health

การกระจายตัวของเชื้อ *Vibrio cholerae* El Tor Ogawa และ *Vibrio cholerae* El Tor Inaba

ในประเทศไทย (ข้อมูลจากรายงาน 506 ณ วันที่ 15 ตุลาคม 2553)

✉ t.ouppapong@hotmail.com

ชราวิทย์ อูปปพงษ์ อมรรัตน์ ชอบกัตัญญ์ อาทิตา วงศ์คำมา
สำนักโรคระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค

อหิวาตกโรคเป็นโรคติดต่อในกลุ่มทางเดินอาหารและน้ำเกิดจากแบคทีเรียแกรมลบ คือ *Vibrio cholerae* ซึ่งพบการระบาดเรื่อยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เชื้อที่เป็นสาเหตุของการระบาดปัจจุบันอยู่ในกลุ่ม Biotype **El Tor** และ Serogroup **O1** โดย **El Tor** ประกอบด้วย 3 สายพันธุ์ (Serotype) คือ Ogawa, Inaba และ Hikojima โดยสองสายพันธุ์แรกเป็นเชื้อสาเหตุหลักที่ระบาดในประเทศไทยช่วงที่ผ่านมา

จากรายงาน 506 ปี พ.ศ. 2553 ประเทศไทยพบการระบาดของอหิวาตกโรครุนแรงกว่าปีที่ผ่านมา โดยมิสาเหตุเกิดจากเชื้อสายพันธุ์ Ogawa และ Inaba ที่ระบาดมาตั้งแต่ช่วงต้นปี โดยพบผู้ป่วยอหิวาตกโรคกระจายอยู่ในหลายพื้นที่ บางพื้นที่ที่ระบาดอย่างกว้างขวาง บางพื้นที่ที่ระบาดเพียงประปราย (1-2 ราย) การศึกษาการกระจายตัวของเชื้อในแต่ละช่วงเวลาจะทำให้ทราบถึงทิศทาง/แนวโน้มของการระบาดได้เป็นอย่างดี ช่วยในการวางแผนการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคในพื้นที่ต่อไป

ในปี พ.ศ. 2553 พบเชื้อ *Vibrio cholerae* El Tor Ogawa ระบาดตั้งแต่เดือนมกราคมที่จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส ระยอง และมุกดาหาร โดยสามจังหวัดภาคใต้ตอนล่างเป็นการระบาดที่ต่อเนื่องมาจากปลายปี พ.ศ. 2552 จังหวัดปัตตานีพบการระบาดอย่างกว้างขวางซึ่งกระจายไปในเกือบทุกอำเภอ ส่วนจังหวัดยะลา นราธิวาส ระยอง และมุกดาหาร พบการระบาดเพียงประปราย สำหรับจังหวัดมุกดาหาร

เป็นการรายงานอหิวาตกโรคครั้งแรกในรอบ 3 ปี นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 ต่อมาในเดือนกุมภาพันธ์-มีนาคม 2553 จึงพบการระบาดกระจายตัวเพิ่มขึ้นที่กรุงเทพมหานคร ชลบุรี ขอนแก่น และตาก โดยเป็นการระบาดแบบประปราย (รูปที่ 1)

เดือนเมษายน-มิถุนายน 2553 พบการระบาดเพิ่มขึ้นที่จังหวัดนนทบุรี อูยชยา จันทบุรี ตราด ฉะเชิงเทรา ขอนแก่น นครราชสีมา สุรินทร์ ชัยภูมิ หนองบัวลำภู มหาสารคาม กาฬสินธุ์ สมุทรสาคร สมุทรสงคราม ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ และพระนครศรีอยุธยา ส่วนใหญ่เป็นการระบาดเพียงประปราย ยกเว้น นครราชสีมา ขอนแก่น มหาสารคาม กาฬสินธุ์ และตราด ที่พบการระบาดแบบกลุ่มก้อนในหลายอำเภอ (รูปที่ 2)

เดือนกรกฎาคม-ตุลาคม 2553 พบการระบาดที่จังหวัดปทุมธานี สระบุรี ลำพูน เพชรบูรณ์ กาญจนบุรี นครปฐม สุราษฎร์ธานี ระนอง ชุมพร และสงขลา ส่วนใหญ่เป็นการระบาดเพียงประปราย ยกเว้น ลำพูน สุราษฎร์ธานี และชุมพร พบการระบาดแบบกลุ่มก้อน โดยเฉพาะสุราษฎร์ธานีและชุมพรพบความเชื่อมโยงกันจากกรณีลูกเรือประมงที่เดินทางไปกลับระหว่าง 2 จังหวัดดังกล่าว (รูปที่ 3)

จังหวัดที่พบการระบาดตั้งแต่ช่วงต้นปี คือ ระยอง ตราด ตาก นครราชสีมา ขอนแก่น และปัตตานี ยังคงพบการระบาดอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน โดยระยองและปัตตานีมีแนวโน้มการระบาดลดลง

สารบัญ

◆ การกระจายตัวของเชื้อ <i>Vibrio cholerae</i> El Tor Ogawa และ <i>Vibrio cholerae</i> El Tor Inaba ในประเทศไทย	713
◆ สถานการณ์โรคสัตว์ในประเทศไทย เดือนมกราคม – ตุลาคม 2553	718
◆ สรุปการตรวจสอบข่าวการระบาดของโรคในรอบสัปดาห์ที่ 45 ระหว่างวันที่ 7 - 13 พฤศจิกายน 2553	721
◆ ข้อมูลรายงานโรคเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาเร่งด่วนประจำสัปดาห์ที่ 45 ระหว่างวันที่ 7 - 13 พฤศจิกายน 2553	726

วัตถุประสงค์ในการจัดทำ

รายงานการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาประจำสัปดาห์

1. เพื่อให้หน่วยงานเจ้าของข้อมูลรายงานเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา ได้ตรวจสอบและแก้ไขให้ถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
2. เพื่อวิเคราะห์และรายงานสถานการณ์โรคที่เป็นปัจจุบัน ทั้งใน และต่างประเทศ
3. เพื่อเป็นสื่อกลางในการนำเสนอผลการสอบสวนโรค หรือ งาน ศึกษาวิจัยที่สำคัญและเป็นปัจจุบัน
4. เพื่อเผยแพร่ความรู้ ตลอดจนแนวทางการดำเนินงานทางระบาดวิทยาและสาธารณสุข

คณะที่ปรึกษา

นายแพทย์สุชาติ เจตนเสน นายแพทย์ประยูร กุณาผล
นายแพทย์วิรัช จายนีโยธิน นายแพทย์ประเสริฐ ทองเจริญ
นายแพทย์คำนวณ อึ้งชูศักดิ์ นายสัตวแพทย์ประวิทย์ ชุมเกษียร
นายองอาจ เจริญสุข

หัวหน้ากองบรรณาธิการ : นายแพทย์ภาสกร อัครเสวี

บรรณาธิการประจำฉบับ : บริมาศ ศักดิ์ศิริสัมพันธ์

บรรณาธิการวิชาการ : แพทย์หญิงจารินทร์ อารีย์โชคชัย
นายแพทย์โสภณ เอี่ยมศิริถาวร

กองบรรณาธิการ

บริมาศ ศักดิ์ศิริสัมพันธ์ สิริลักษณ์ รังษิวงศ์ พงษ์ศิริ วัฒนาสุรกิจ
กรรมกร หอมอนพั้งเทียม อรพรรณ สุภาพ

ฝ่ายข้อมูล

สมาน สยามภูวจินันท์ น.สพ. ชีรศักดิ์ ชักนำ
สมเจตน์ ตั้งเจริญศิลป์ กนกทิพย์ ทิพย์รัตน์ ประเวศน์ เข้มชื่น

ฝ่ายจัดส่ง : พูนทรัพย์ เปี่ยมณี เชิดชัย ดาราแจ้ง

ฝ่ายศิลป์ : ประมวล ทุมพงษ์

สื่ออิเล็กทรอนิกส์ : บริมาศ ศักดิ์ศิริสัมพันธ์

ประชาสัมพันธ์

เรียน สมาชิก wesr ทุกท่าน

สำนักโรคติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ร่วมกับ ASEAN Plus Three Countries ในการเผยแพร่ข้อมูลผ่านทางเว็บไซต์ของ ASEAN+3 (www.aseanplus3-aid.info) เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารด้านโรคอุบัติใหม่ การระบาดของประเทศไทย

จึงขอเชิญสมาชิกทุกท่าน หากมีผลงานต้องการเผยแพร่ เช่น การสอบสวนโรคระบาด เป็น Abstract / ไฟล์ฉบับสมบูรณ์ (**ต้องเป็นภาษาอังกฤษทั้งหมด**) ในรายงานมีแผนภูมิกราฟรูปภาพได้ (แนบไฟล์ต้นฉบับภาษาไทยมาด้วยได้)

*****กรุณาส่งไปที่อีเมล borworn67@yahoo.com *****

โดยใส่ Subject อีเมลล์ว่า: For ASEAN publishing เพื่อผู้รับผิดชอบจะได้คัดผลงานของท่านไปเผยแพร่ในหมู่ประเทศอาเซียนต่อไป

ในขณะที่ ทราด ดาก นครราชสีมา และขอนแก่น ยังมีแนวโน้มคงที่

การระบาดของ *Vibrio cholerae* El Tor Inaba ปี พ.ศ. 2553

เชื้อ *Vibrio cholerae* El Tor Inaba พบระบาดตั้งแต่ช่วงต้นปี พ.ศ. 2553 โดยเป็นการระบาดแบบประปราย และค่อย ๆ ระบาดเพิ่มขึ้นในเดือนมกราคมพบการระบาดที่จังหวัดนครราชสีมาและปัตตานี โดยปัตตานีเป็นการระบาดครั้งแรกของเชื้อสายพันธุ์ Inaba ต่างจากการระบาดปีที่ผ่านมาซึ่งเกิดจากเชื้อสายพันธุ์ Ogawa ส่วนนครราชสีมาเพิ่งพบการระบาดของอหิวาตกโรคครั้งแรกในปีนี้ (รูปที่ 4)

ต่อมาในเดือนมีนาคมพบการระบาดเพิ่มขึ้นที่จังหวัดตาก ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่การค้าชายแดนไทย-พม่า และมีแรงงานชาวพม่าอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก โดยทุกปีที่ผ่านมามักพบการระบาดของอหิวาตกโรคสายพันธุ์ Inaba อยู่เป็นระยะ ๆ ดังนั้น การระบาดในปีนี้อาจเป็นการระบาดที่ต่อเนื่องมาจากปีก่อน ๆ

ช่วงเดือนเมษายน-มิถุนายน 2553 พบการระบาดเพิ่มขึ้นที่จังหวัดสงขลา นครราชสีมา มหาสารคาม และขอนแก่น ส่วนใหญ่เป็นการระบาดเพียงประปราย ยกเว้น ตากและขอนแก่น เป็นการระบาดแบบกลุ่มก้อนโดยพบผู้ป่วยเป็นจำนวนมาก (รูปที่ 5)

ช่วงเดือนกรกฎาคม-กันยายน 2553 พบการระบาดเพิ่มขึ้นที่กรุงเทพมหานคร นนทบุรี นครสวรรค์ ราชบุรี แพร่ ลำพูน พะเยา ตาก แม่ฮ่องสอน นครราชสีมา ขอนแก่น อุดรธานี มหาสารคาม ตรัง กระบี่ สงขลา สุราษฎร์ธานี ยะลา และนราธิวาส โดยส่วนใหญ่เป็นการระบาดแบบประปราย (รูปที่ 6)

เปรียบเทียบพื้นที่ระบาดของเชื้อทั้งสองสายพันธุ์

จากการเปรียบเทียบพื้นที่ระบาดของเชื้ออหิวาตกโรคสายพันธุ์ Ogawa และ Inaba ในแต่ละช่วงเวลาของปี พ.ศ. 2553 พบว่า ช่วงสามเดือนแรกของปีมีพื้นที่ระบาดทับซ้อน คือ จังหวัดปัตตานี ส่วนพื้นที่อื่น ๆ มีความแตกต่างกัน เช่น จังหวัดมุกดาหาร และระยองพบการระบาดของสายพันธุ์ Ogawa ในขณะที่จังหวัดนครราชสีมาเป็นสายพันธุ์ Inaba ต่อมาในช่วงเดือนเมษายน - มิถุนายน 2553 จึงพบการระบาดของเชื้อทั้ง 2 สายพันธุ์กระจายตัวออกไปในหลายพื้นที่ โดยพบพื้นที่ระบาดทับซ้อนเพิ่มขึ้นที่จังหวัดตาก ขอนแก่น และนครราชสีมา โดยเฉพาะจังหวัดตากและขอนแก่นพบการระบาดอย่างรวดเร็วและมีผู้ป่วยอยู่เป็นจำนวนมาก

โดยภาพรวมตั้งแต่ต้นปีจนถึงปัจจุบัน (15 ตุลาคม 2553) พบพื้นที่ระบาดรุนแรงด้วยกัน 4 บริเวณ คือ 1) พื้นที่จังหวัดตาก 2) พื้นที่จังหวัดขอนแก่น-นครราชสีมา 3) พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ 4) พื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง โดยจังหวัดตาก ขอนแก่น และนครราชสีมาพบการระบาดของเชื้อทั้ง 2 สายพันธุ์ ในขณะที่ภาคใต้ตอนล่างส่วนใหญ่เป็นการระบาดของสายพันธุ์ Ogawa โดย Inaba พบเพียงประปราย ส่วนภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบเฉพาะ Ogawa

ข้อเสนอแนะ

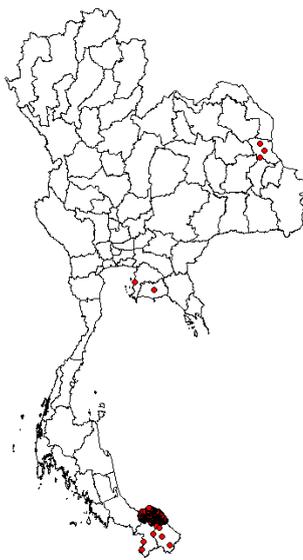
สำหรับพื้นที่ซึ่งพบการระบาดของอหิวาตกโรครวมถึงพื้นที่รอบ ๆ จำเป็นต้องเฝ้าระวังและป้องกันควบคุมโรคอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เนื่องจากช่วงที่ผ่านมาพบการระบาดของอหิวาตกโรคหลายระลอก (Generation) อย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน และพบเชื้อกระจายตัวอย่างกว้างขวาง บอกลถึงเหตุปัจจัยที่ซ่อนอยู่ในพื้นที่ซึ่งพร้อมจะระบาดซ้ำได้

ประกอบกับช่วงที่ผ่านมาเกิดภาวะน้ำท่วมในหลายพื้นที่ ดังนั้น พื้นที่ประสบภัยดังกล่าว โดยเฉพาะพื้นที่ระบาดเดิมของอหิวาตกโรค เป็นพื้นที่ซึ่งมีเหตุปัจจัยของการระบาดพร้อม อาจจะ

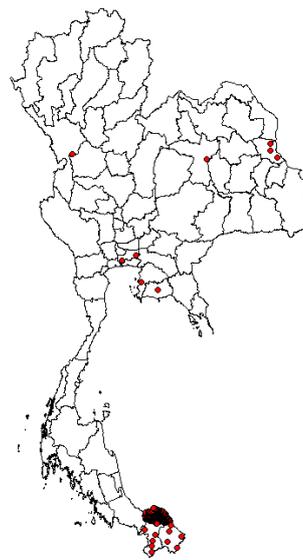
เกิดการระบาดซ้ำหรือส่งผลให้การระบาดเดิมมีความรุนแรงมากขึ้น พื้นที่เหล่านี้ควรเฝ้าระวังเป็นพิเศษกว่าพื้นที่อื่น ๆ ควรเร่งประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับประทานอาหาร/ ประกอบอาหาร และจับจ่ายอย่างถูกสุขลักษณะ เร่งทำความสะอาดและปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายหลังน้ำลดทันที รวมถึงการแจ้งเตือนสถานพยาบาลทุกแห่งให้พิจารณาส่งตรวจยืนยันทางห้องปฏิบัติการเมื่อพบผู้ป่วยมาด้วยอุจจาระร่วงอย่างรุนแรงหรือพบผู้ป่วยอุจจาระร่วงแบบกลุ่มก้อน เพื่อตรวจจับการระบาดของอหิวาตกโรคให้ได้ตั้งแต่ระยะต้น ๆ ซึ่งจะนำไปสู่การป้องกันควบคุมโรคที่ได้ประสิทธิผลต่อไป

1-31 ม.ค. 2553

1 ม.ค.-28 ก.พ. 2553

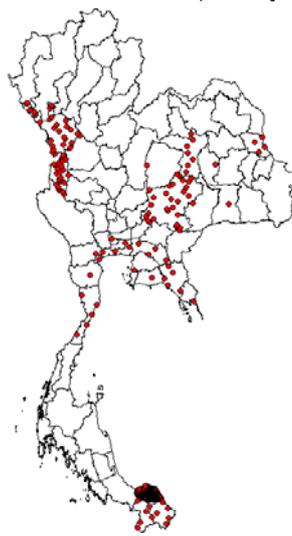

1 ม.ค.-31 มี.ค. 2553

รูปที่ 1 การกระจายตัวของผู้ป่วยอหิวาตกโรคที่มีสาเหตุจากเชื้อ *Vibrio cholerae* El Tor Ogawa แบบสะสม ในช่วงวันที่ 1 มกราคม-31 มีนาคม 2553 (1 จุดแทนผู้ป่วยจำนวน 1-5 ราย)

1ม.ค.-30 เม.ย. 2553

1 ม.ค.-31 พ.ค. 2553

1 ม.ค.- 30 มิ.ย. 2553

รูปที่ 2 การกระจายตัวของผู้ป่วยอหิวาตกโรคที่มีสาเหตุจากเชื้อ *Vibrio cholerae* El Tor Ogawa แบบสะสม ในช่วงวันที่ 1 มกราคม-30 มิถุนายน 2553 (1 จุดแทนผู้ป่วยจำนวน 1-5 ราย)

1 ม.ค.-31 ก.ค. 2553

1 ม.ค.-31 ส.ค. 2553

1 ม.ค.-30 ก.ย. 2553

รูปที่ 3 การกระจายตัวของผู้ป่วยอหิวาตกโรคที่มีสาเหตุจากเชื้อ *Vibrio cholerae* El Tor Ogawa แบบสะสม ในช่วงวันที่ 1 มกราคม - 30 กันยายน 2553 (1 จุดแทนผู้ป่วยจำนวน 1-5 ราย)

1-31 ม.ค. 2553

1 ม.ค. - 28 ก.พ. 2553

1 ม.ค. - 31 มี.ค. 2553

รูปที่ 4 การกระจายตัวของผู้ป่วยอหิวาตกโรคที่มีสาเหตุจากเชื้อ *Vibrio cholerae* El Tor Inaba แบบสะสม ในช่วงวันที่ 1 มกราคม - 31 มีนาคม 2553 (1 จุดแทนผู้ป่วยจำนวน 1-5 ราย)

1 ม.ค. - 30 เม.ย. 2553

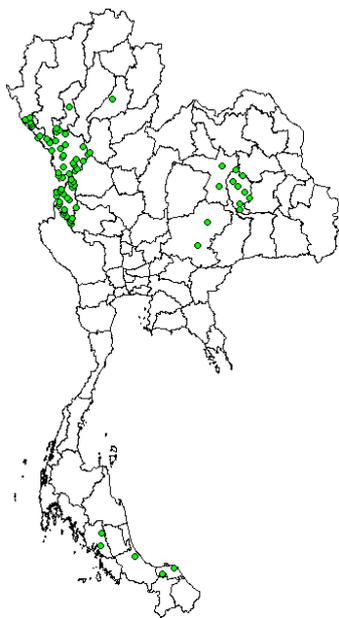

1 ม.ค. - 31 พ.ค. 2553

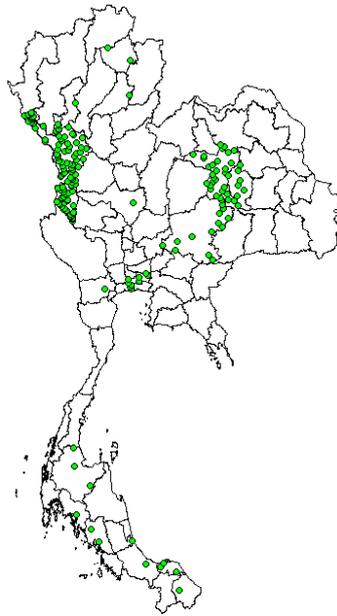

1 ม.ค. - 30 มิ.ย. 2553

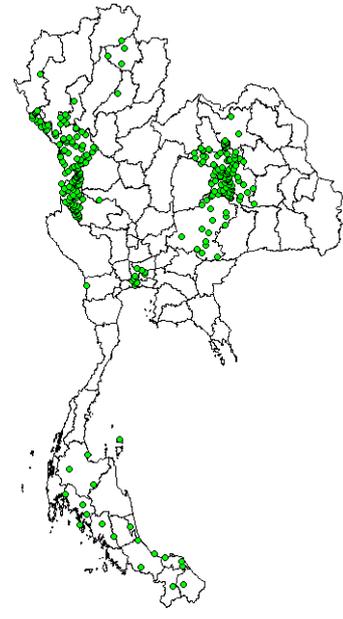
รูปที่ 5 การกระจายตัวของผู้ป่วยอหิวาตกโรคที่มีสาเหตุจากเชื้อ *Vibrio cholerae* El Tor Inaba แบบสะสม ในช่วงวันที่ 1 มกราคม-30 มิถุนายน 2553 (1 จุดแทนผู้ป่วยจำนวน 1-5 ราย)

1 ม.ค. - 31 ก.ค. 2553

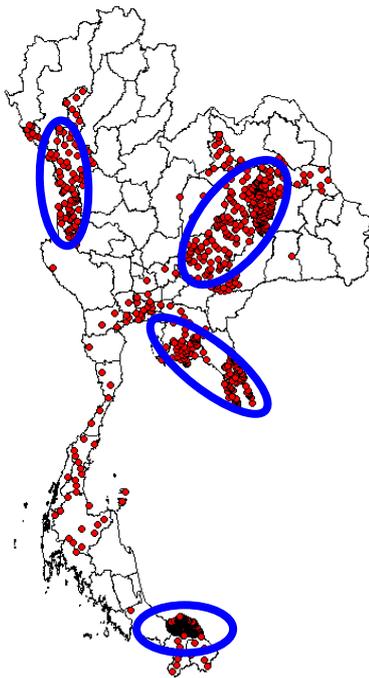

1 ม.ค. - 31 ส.ค. 2553

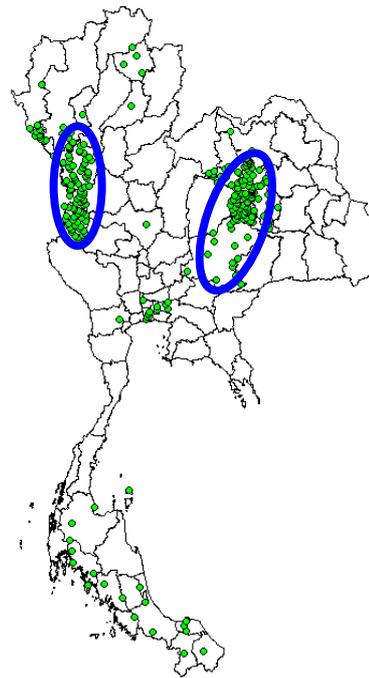

1 ม.ค. - 31 ก.ย. 2553

รูปที่ 6 การกระจายตัวของผู้ป่วยโรคที่มีสาเหตุจากเชื้อ *Vibrio cholerae* El Tor Inaba แบบสะสม ในช่วงวันที่ 1 มกราคม-30 กันยายน 2553 (1 จุดแทนผู้ป่วยจำนวน 1-5 ราย)

พื้นที่ระบาดของเชื้อ *Vibrio cholerae* El Tor Ogawa สะสมตั้งแต่ 1 ม.ค.-15 ต.ค. 2553

พื้นที่ระบาดของเชื้อ *Vibrio cholerae* El Tor Inaba สะสมตั้งแต่ 1 ม.ค.-15 ต.ค. 2553

รูปที่ 7 การกระจายตัวของผู้ป่วยโรคที่มีสาเหตุจากเชื้อ *Vibrio cholerae* El Tor Ogawa เปรียบเทียบกับเชื้อ *Vibrio cholerae* El Tor Inaba แบบสะสม ในช่วงวันที่ 1 มกราคม - 15 ตุลาคม 2553 (1 จุดแทนผู้ป่วยจำนวน 1-5 ราย)